

ВАСИЛИЙ
ЛЕБЕДЕВ

МЭРЛЭНКЭ

НЕКА ТӨРЭНГЭН КНИГА ИЗДАТЕЛЬСТВАН
ЯКУТСКАЙ ✱ 1971

Лебедев Василий Дмитриевич МЭРЛЭНКЭ (Кругооборот. Сборник стихов для детей среднего и старшего возраста) На эвенском языке. Якутск, Якуткнигоиздат, 1971, 52 с. Редактор *А. А. Данилова*. Наблюдал за выпуском *В. А. Тарабукин*. Художник *Н. А. Павлов*, Худож. редактор *Е. В. Михайлова*. Техн. редактор *Е. П. Тимофеева*. Корректор *А. И. Мочастырева*. Сдано в набор 3/XI-1970 г. Подписано к печати 3/II-1971. Формат 70×90/32. Печ. л. 1,63 Усл. п. л. 1,89. Уч. изд. л. 1,85. Тираж 1000 экз. Заказ № 161. Цена 10 коп. МЛ 01537 Якутское книжное издательство, Якутск, Чайковского, 28. Якутская республиканская типография. им. Ю. А. Гагарина. Якутск, Кирова, 9

НЕЛТЭНКЭ

Бэйтэн орэнчин хинтэки, нелтэнкэ,
Тэгэнук идук-ул эмчэлэс
Эмриди, бөкучэв төрэнгу хулгинри,
Инэмчэв хигингу унгинри.

Бэйтэн орэнчин, хинтэки, Нелтэнкэ,
Элэкэс балдарив нэринди бэлчэлэс,
Илэ-вул көкэдди ясаллан
Мэн тоги көеттэн бөчэлэс.

Нелтэнкэ, бэйтэн бэй орэнчин
Хатарсив нэринди нугчалас.
Нелтэнкэ, мин мэвму нэринди
Икэлэн одаку хулгили

* * *

Хери нечэ
Нодан ачча одакан,
Нгөлдэн биракчан
Чаралникан эенин
Хэгдэrrэкэн
Икэ ачча оннамдас.

Дулси нелтэн
Тоган төрлэ титкаттин
Мануракан өмнин-тэ,
Долбар хатар
Төр ойлан
Эникэн мучур хөррэкэн
Икэ ачча оннамдас

Гякитан дилгалкан
Ялгали төрэлкэн
Икэтэн дэлчидэн,
Чулбаня няниндя
Өгилэ нэриндэн,
Төр ойлан як биси
Бипкэди эмэбдэн!

ОРАЛЧИМГА ЯК ГЭРБЭН?

Оралчимга гэрбэн як?
Хунгэв, хугив таткачимга,
Кулим, удам аччалтамга
Тадук-тамар бэйлду
Улрэнгэтэн дюгучимгэ
Хялта ингэн одакан
Нямсив ою эмумгэ
Бэй-нюн бинин ай одан
Гургэчэнди манручимга.
Тадук хөнтэв эсэм хар.
Оралчимга як гэрбэн?

* * *

Набуми эрэгэр
Балданга төрэнгэй иссаттам.
Таракам балданга төрэну
Дулси ням нёлтэнкэн
Хонгалча ингамтав тэссоттэн,
Чарални биракчан икэди
Танмутти мэргэму хинтакран
Гуд кадар хээлэн нэнрэку
Мин мявму тибэлнин оддаттан,
Эгден дют унгэлкэн хигину
Мучитэч дилчаму бэллэттэн.
Ни идук хопкалкан
Хопками бэрими
Хунгэду дэгуври
Тукал-нюн одимдас бивэттэн.

* * *

Бави инэнду нёлтэн өйгич мусэмрэн,
Эвэч бадан мявам хулгин,
Дебгэлрэгэй-дэ мамси делгэнкэ
Масаклай нюрмарийи оддан.
Бэйтэн иненри ясалдюр көелрэ
Таракам тикуну тикуми омгадин,
Бэйтэки алтачань төрэндюр төрэлрэ
Таракам хирамси хиррийи эмэндин.

ТӨР ОЙДУН АЙМУЛДАНЬ БИГЭЛРЭ

Нги-дэ бими эди хи хокатта
Бини муданни өмэки:
Хони бэй бидэн-ул, хомне-вул
Төр додун дэсчими
Тэрэкэн одисан деридюр.
Ингэньси дюдувур, төр додун,
Аяврил гялсан-да, булэнсэн
Өмэки одидюр дэсчидир.
Төгэми төр ойдун биникэн
Эдилрэ хокатта мэн айдюр.
Тэгэлкэн хонинган бидэн-ул,
Бини-вул эмэтлэн бэй бидэн,
Төр додун чамакчан өмэкич чоγκαдин,
Магдили өмэкич кэвридин.
Төгэми нелтэнчин кэрингэч
Төр ойдун аймулдань бигэлрэ.
Эни бэй хөмневэн аяврам,
Һөмне бэй энивэн аяврам.
Эгден агды одакан
Хякита тачин-та илаттан
Эгден хунгэ тикрэкэн
Хайта-дакит эмэптэн.
Би-дэ эр хелкэне икэву
Хелкэйчэ дилгандук невэнрэн,
Адикун төрэлкэн овчамй
Төр ойлин улдэдэн невкэнэм.

УНТА

Хэрэчэлкэн, нисалкан
Осал унтав тэттыди,
Эгден город улицалин
Чөргүтичэн бөдэлди
Нодывникан, эевникэн
Нючангаму асаткаган
Хайкангакан геркаддан
Геркали дюлэски
Тэгэлгэн бинилин
Ингэнь төр бэйнгэн
Хэпкэтлэн оранни,
Осалдин геркали!
Би-дэ эр мэн буги
Орчанни осаллон
Тэгэлэ иттиди,
Эеврич ясалди
Көөттэм, нодыврам.
Хэрэчэлкэн унтади
Асаткачан, геркали,
Аю хиргэм миндук-тэ,
Дялдакаву хи гали:
Ингэнь төр тэтунгэн
Ингэньдук хулгиччин,
Эрэк унта ингаттан
Бугу эгден нянинни,
Осикатан набганча,

Эрэк унта һэссэлэн
Кадакчану кадаран
Делан-дакит эмувчэ.
Тарав аич нэкчили,
Тарав аич хэлбутли.
Көөттэку эрэв унтав
Хаганалан эвен асин
Мулгаттийи мэргэми
Хагантингнай хилдача.
Тарав унтай нючанкапти
Асаткандун анича.

* * *

Хиррис төган дурривэн
Эрэгэр мяванди хивиттив
Тавсари мэргэнси дьаддиван
Тарав-да хивиттив мяванди.
Мэргэнси бодиван хивиттив
Мэн мявми хинтэки хивэкэн

БАЛДАНГА БИРАКЧАН

Бэйтэн бэй балданга төрэнгэнг
Көчүкэн биракчан бивэттэн.
Урэкчэн хөлидун биникэн
Чарални эелин кунгатап
Хэбдекми уюрин биракчан.
Эрэк-тит көчүкэн бисиклэй
Бэйтэн бэй балданган хопканни
Хөнтэли дел төрли герками
Биракчан эевэн денчинри.
Долбарап чарални мөчэмэн
Коламсий некригчин гэлэнри.
Эрэк-тит көчүкэн бисиклэй
Мэнтэкий танчири муралкан.
Иду-вул биникэн ясали нимрумнин
Балдангай биракчам итчинри.
Биракчан чарални эевэн
Коритлай бисигчин долданри.
Эрэк-тит көчүкэн бисиклэй
Мэнтэкий эрири игэлкэн.
Идук-ул эмриди мөдукун
Коламси дилгами улракас
Укал-та хэттэнгэс елтэндни,
Ади-вул ангани бисиклэн
Гор төрдүк тэгэнук ивэттэн.
Эрэк-тит көчүкэн бисиклэй
Бэйтэн бэй балданган хопканни.

ОХОТСКАЙ НАМАНДЯН

Намандякан эгин хо
Хиратан — да хо нэлэм
Инэнг бидэн, долба бидэн
Эрэгэркэн мэкукрэн,
Урэкчэмдэс отайи
Эмкэрлэйи бутакран,
Ини бидэн, як бидэн
Буикникан,
Хаютникан
Дөмнэ төрлэ недунран.
Адив нямав анганив
Тэвучинри төр ойлан?
Адив нямав анганив
Тикуникан хиранри?
Күрэлдинри төрэнгэв
Ипкарачин,
Кугин бисин
Тэдекичэн кэнели,
Чулбаняндя намандя
Тумнин, бунин, чоглиран,
Чөниникэн этэррэн.
Тугэр һэлта далбулракан
Намандяну кэмнурэкэн
Айингчанди мэкуктэй
Бөкэс һулрач дасуриди
Хөтэсэндэй уркасан.

УРЭКЧЭР

Урэкчэр,
Мину яв хөнтэдис,
Төгэми эрэгэр
Нулгэдес,
Дэггөчис...

Эгивур ходукун
Осикат бисилэн
Ойчимсас,
Няиндяв төрүчис
Тикэниэв некригчин...

Ху дарань илачис,
Өмэтту бивэчис,
Хуну ги нунталдин?
Хуну ги бокандин?

Як биргэ одакан
Төрүчис мину ху,
Илданил урэкчэр...

БОРИЛИ МИНДУ ХИ, НЭЛКЭНИ!

Борили минду хи, нэлкэни,
Борили нелтэнги нямдукун.
Таракам би мявму хуелдин,
Хуелми икэлбу икэлдин.

Икэлбу мөдэчэ окат мөн некригчин
Төр ойлин бэкэтлин дялкандин,
Борили минду хи, нэлкэни,
Борили нелтэнги нямдукун.

ТӨГСЭЛ

Төгсэл, ху,
Хусигчин дэггэчэс
Тэрэн өгили.
Удам төккэтми,
Тарав үргэтми
Бадаснан нимпургэн.
Агды ингамтан,
Агды хөкэлэн-гу
Ургэ-дэ бигрэчэ.
Инур нукамнин,
Чөниснидюр
Хунигэду бөридюр
Удам хинтаккачас.

ИНДИГИР УПЭВУ

Мөнтэлсэ одакан
Индигир упэву
Олалрача очагчин
Отаригчин нэннөттэн.
Дэгийл нямси төрэлдулэ.
Урилтингчин нэнрэкэтэн
Намандякки эеветтэн,
Тачин-кана упэндеву
Эеникэн хөрэддэкэн,
Аич нэндэн гөнигчин
Эмкэрэндэн тэриннэн
Чергутичэн хякитални
Этуригчин илатта.
Индигир нириды
Олделбу иннөттэн,
Улдивунтан дэтлэгчин
Нелтэн балан гилдэртэн,
Няниндула иссиди небати мэнгэн
Нисаканчин тикэтнэн.
Ач хэтнэч эрэгэр эеңчин,
Асатканчин эрэгэр нингутан.
Өгинук хэссэки көетми
Хумгэчин хилумкунь ичунэн.
Тэгэлгэн нэригэн эеникэн хойтта,
Хойттив аччалтань некникэн
Инэнь төр окатан эгдэн намна
Хамудай хэлигчин.

Уж 22 216

АСАТКАНДИ

Мут өмэтту исурит,
Төртэндули миркэрит,
Эрэк мутни матакат
Гөнивутэн долчирит.

Мут өмэтту исурит,
Тарак-татта бисиклэн
Асаткани аявриван
Хөнтэ хуркэн дермича.

Омалгангас горла бисни
Хиннюн дарань тэгэттэм,
Бакалданнаи уданин
Минтэкимэл укчэнэнды.

Омалгинди хокаттивус,
Нонман-такан аявривус
Эетникэн көеттэм,
Эвэнгич — тэкэн этурэм.

Аяврий хуркэнтэкий
Нелтэкэнчин көечинри
Делбэр төрэм аиникан
Нонгантакин куккачанды.

ИҢАЧАН

Балданга төрэнү, Игачан упэву,
Хиннюн би тек дарань биддэку
Гэлэриw эгдэмэн ичимчэс,
Мявму гусэкривэн мэдэмчэс,

Хиндук-нюн хуемнин эрэгэр
Мявмуккан өмэкич тибэлнэн:
— Игачан упэву, миннюн хи боддатли,
Игачан упэву, мину хи айчили.

Эгденде Ленинград городлан
Элэкэс эмэмнин гэлэлрэм,
Гэлэлрэм Игачан упэйи
Чулбаня кингалкан кунтэккэн,

Уямкан мангирин урэкчэм,
Чивкачан колнарин биракчам
Долбантан эрэгэр толкаттам,
Инэнтэн эрэгэр хумкэттэм.

Хадун-да оларбу явчитми,
Мяллаттам дёл дюди бидникэн
Таракам эндиди хирраттам,
Хуклэму өсэми хөррэттэн.

Балданга төрэнгу, Ингачан упэву,
Эннири энкэнчин тэгэлэ биденрэм,
Ок-утта хиндулэ иссиди,
Делбэрси бэлгэдус тэгэтчим.

Төр ойлан як бисив бэкэтчэн
Иттэку, хадаку тиндэнгэс хуркэнгэс
Исудды хурэлбус хупкутчим
Гунмими гургэлэн нунатчим.

* * *

Бэйтэн бэй мяванни
Балданга төрэмдэс,
Урэкчэн хатлан хери нечэ
Инэмникэн, качуникан
Анғынтан көкэтнэн.
Хуги бидэн, хунгэ бидэн
Инэнь, хялта буглаву
Эрэгэркэн илаттан.
Нэгни один, нэлкэ эмдин
Нечэ унэт хемэиндин,
Диоганитан одидун
Хөкчи инэнг илатчин
Курукэнгчин нэнри төр
Он-ул хинмач эрэлдэн
Бичэгчими бини нэндин.
Кадар, делакаг дяпкалан
Нэгнир нечэ, нонап нечэ
Иманрав табдас хевэттэн.
Таракам бөкэсэл унидюор
Хоигалникан эеснэттэ,
Төрэнкэму эрэли
Нэрилриди икэллэттэн.
Төрэнкэму мяванни
Өрэникэн дентуллааттан
Бэйтэн бэй мяванни
Төрэмдэс бивэттэн.

* * *

Өгили дэгси дэги дэтлэн
Хоккарракан он дэгдин.
Мөлэ биси олрав нугми
Көкээннэвэн бэйтэн хан.
Инив бэю инич чимчан
Кэнеливэн хамалкари.
Гоюн оча делгэнкэ
Инин бинин абаллоттан.
Энсидук-нюн, бутэндук
Мяван энсин эти огра
Төгэмиккэ ямикка
Гургэвчири, өрэнчири
Типтэкэни мэн мявмур
Одяникан бидэвур
Хэрбэнтэри гэрбэ төрэм
Эми омгар он бидин?!

МЭРЛЭНКЭ

Нека дукамган А. И. Софронов
«Балданга буг» дентуман тагриди.

Ач мудна балданга төрэнгу
Хэрэчэ нечэди гиркуттэн,
Миргити оняча тэдэкэн
Кунтэку өмэкич дасуттан.
Тэгэн өгилэ нелтэнгэт
Гарпунгади холканчин,
Нямсив тоги тиникэн
Төрэнкэму һулгиттан.
Эрэк эгден буглаву
Намандяну отагчинни
Бини тянчин, эенни
Эвинь, гургэч бокутнан,
Бини несэн, өрэнчинни
Өсэмикэн төтэлэсчин,
Долбаниги-инэнги
Тэгэлгэнти хуеддэн:
Гякитанач дилгандюр
Гяки нунмин икэддэн,
Иртэнэнгэч дилгандюр
Дентум-такан дентудда.
Эдук төрдук
Хөнтэ бугла һөллөттэку
Бини бисин хөнтэ бичэ:
Намас иманрач
Дасутти төргэчин
Һикутич дэсчиддин,

Эелкэн окат бөкэстук
Ингэмриди биддигчинни,
Эгден хиги тэнгэ
Умкат иманрав авлариди
Хингунгэйэ илаттин
Урэмэкэн төрлэ иссам.
Илгар ингэнь эмчэлэн
Ингэмриди бонкинчагчин
Көчүкэн бэй бэкэчэн
Геркаваттин төр бичэ.
Мулган абал очалан,
Хатар бини эелэн
Ингамтатан
Тим төгсэ одиди
Тикэтнэчэ.
Таду төрду биникэн
Эвэч икэв эчу долдар
Икэ нингэн одиди
Мэргэмуккэн
Нгэлэмсилэ демкандула
Бодутникан илнэлрин.
Тадук төрдук
Хондилриди дэриснив,
Тарак төр хатарси бинидун
Тэгэтнэ туркумнин
Бугтакий нончирив.
Балданга төрэнгэй эмчэлэн
Хатар бини тэгэлгэнни
Мэргэндукув энникэн хуен
Набганчирин,
Ясалу дюлдэлэн тарак төр
Көкэдди бэйлни
Хилага бинитэн
Дэрэлникэн елтэнчирин.
Тарак төр
Нуклэмэдди нуумирни,

Дебэмникэн бонжингчидди
Эгден энги хонингални
Хинэм хэлэс билгачиври
Куиргивур хэгдэктэтэн,
Хилага бини толкиндукун
Хэлингчиникэн мялдатан,
Абалчири мэргэмур
Мулгачиндюр хирактатан,
Нипкэчэддив хопча бэю
Тэгэн хитки чайдалан
Хиндаридюр
Тэгэлгэмур уркэвэн
Эмнэч эгденъ агатан,
Нелтэн дулси нэримэн
Бинилэвур ивдэтэн
Илдар мэргэнь мулгалкан,
Эмэр, чикти мэргэлкэн
Нелтэн аич холкангири
Хэбдек хоя бинилкэн
Энги эгден бугандяву
Бэингэлни хиргэттэтэн
Ями-вуч-та мулгачилрам,
Бэлиндэйи некэмэлрэм.
Хэбдекэч бинилкэн
Несэлкэн тэгэлгэн
Одыван алатти,
Улрэйи энсивэн
Нингэнди айнутти
Нөстэ бэйлкэн,
Балданга төрэнгу,
Эгденде энин буг упэву,
Энгилбули,
Хатар бинив аччалтали,
Колкара итилкам
Айгурли,
Нелтэн херигчинни

Аю бинив холкамкали!
Би икэддэку
Эдук дюлэски
Чэлэн төр ойлин
Нелтэн инэнгин нэриндэн,
Көчүкэн нунмин исудэн,
Дяютти энгийи ичүкэндэн,
Нэлкэр агди некригчинни
Бининюн өмэтту гиркадан,
Хөнтэдук нунминдук
Эникэн нюмарин,
Эникэн халдюсин
Төр ойлин
Аю бинив очалдадан.
Тадук-тамар икэддэку
Чэлэндекэн бугандяву
Гякитанган нунмирни
Илутлатан иткунни
Делбэр бидэн бэйтэнду
Тэгэлгэнти мокинган
Нөмэнгэди бисивэн
Хаяотникан гилдэдэн,
Нунминтэн-нюн мяванни
Аявриван томгидан.

ХАМАН ИКЭННЭН

Ханракачан гэлунгу,
Хулэдэркэн маркаву,
Курэлэчэн чимниву
Надан аринга һургадякан
Курунэрикэн мэлимкиву
Хисэнтэкэн курунэврин,
Илан бэденкэн иргэнрэву
Гөбөтэкчэн маиканни
Хэмэсэкэндэвэн хэмтэлкичу
Хятагъя экие,
Ирэкэгъе акийа,
Мукалръя абагая,
Котокаран такану
Өсиеду бингийи
Майикачан бисив-э
Хамакачань өлбэри
Котокаран такану
Холансукан чөкчилбэгрин.
Гисун еттин дилганни,
Унтучэму дингэлэнни
Ирбэт эптиг урэчин
Төрэнкэму хэрдэлэн
Имабдаган горалран.

НУНМИН ОГАН

Эен-эен-ээггэн
Өтэл-титэл
Нөсилэди дөрлүгсийи
Оналбукан гөгрэрэм-э
Онадикан икэгрэрэм.
Эркэвкэчэнь гөндиддэку,
Нодивкачань гөндиддэку
Эен-эен-эйгэн.
Мөндэргикэмэн,
Мөнгэдикэмэн,
Мөнгчэкэрым
Мөндимэггэн
Гөндэку-гэл,
Холи доли,
догаръяли,
дояли
нодывнарам,
Окунгидин ясодан-ул.

НЮКУ ТЭЛЭНГЭН

1

Амму ачча очалан
Эньму илам анганив
Мэннюми хэлбэттин,
Тадук-тамар мерэнчэлэн
Энюнчуму мину гадай
Эчэ декра бисин ноган
Энигэву он некчин,
Оконахай абагадув
Бөчэ бисин хутэндэн...
Тарапйадук абагады
Оралчимнга одив би.
Өмнэкэн дюгани очалан,
Бадикар нөлтэн хеддэкэн,
Дюгадяк аич хуклэддэкэн
Кэкучэн икэн хингрэнни.
Макчира гэрбэ мин геву
Дюла имнин укчэнэку
Тэлэнгэлрэн дялтакый,
Советскай власть гөникэн
Бэйтэн эйду төрэривэн
Абагаткий мэтуттэн.
Ангамта тэгэлгэм
Элэ төрлэ илудан
Савва эмчэ гөникэн
Укчэнэкчэкэн бэйлдули
Омэн нэлки боргаснан

Дютандули, нимэртэнни
Тэлэнгчэкэн улдэснэн
Эливуун-дэ таракамат
Ангаткар-да, аткасал
Хурэлбутэн чакридюор
Хупкучэклэ тиндэвур
Нимэрэлбу улдэникэн
Анганингут тавинра.
Дукундула ивриди
Савва һинмач дюгадяктук
Хөрэмэлчин илэ-вуч.
Савва муттук хөррикэм
Абага этикэн гөнни тарич:
— Савва он-ул төрэдэн,
Тарав текэт омгалра.
Татандула, хупкучэклэ
Элгуридюор хөрдикэснэн.
Нонган куринь кусин тоглан
Хуну хиндай некэсчин,
Хупкучэклэ хөрми ху
Бэйл этэс ор ок-та.
Орарнюмур өмэтту
Бивэчилрэ камугу.
Тиминни Макчирав этикэн
Бэрнэлбу орарбу гэлэттэн
Тинни тар амаргаг дюкчала.
Макчира анганив чөптэрэ
Бэриптэн эникэн хавасна,
Омолрой гэрбэлэ истангон
Өмнэкэн долдарам амарла.
Тунгандук нямадук хулэку
Орарбу көсчирэм өмэккэн,
Макчира нэлкэни оддыкам
Элэкэс дюлаи мэринни.

II

Кусин он гөникэн штабу
Орарбу Айдыван дэлкэдэт,
Таралбу урэкчэн хээлин,
Хунгэндули илбэдэт
кэлмэв бөн муттэки абагат.
Дер нямав орарбу дэлкэрэп.
Долбани очалан илнидюр
Хөлэнг кадар хээлин
Тунгам нулгэв илбэрэп.
Дэлкэтлэвур орарбу
Көсчидэку эмэн минду,
Тунгатанни долбанили
Дюлай һумэчинь эмникэн
Мэтуттэку кэлмэттэ.

III

Гөнчөгчинтэн өмнэкэн
Иссам оран агарлин.
Ирэку дюла хоя бэгэн.
Орам гадавур абагав
Кадачадда тэрингич.
Орму ачча гөникэн
Этикэн өлэкэч этэврэн.
Тарактат-та бисиклэн
Этикэм орарбу илбэвкэн,
Иламнярбу орам хинмар,
Тадук хөнтэв эстэн бакра,
Штаблатан орарбу
Элгэникэн нэнэлдэрэм.
Эгдендулэ дюла бэйл
Милтэрэкэн чакучал
Хадин бэйл икэддэ,
Хадин-дамар иричэддэ,

Хадин төллэ бэйнгэнуддэ.
Эрэлдук бэйлдук макалрам,
Дюткийи хөрдэйи некэлрэм.
Бандит эгден бэгэнни.
Ангаттаку алтаттан.
Тиминни абага Макчирав,
Өлөксөйчэм, мину эрин:
— Эрэв инэнгив Чаркав холаки
Илан инунрэч хөрэннэт,
Огдочи (Макчира асинган),
Атикан дюлавур эмэбдир.
Иманра намасан хо бичэ:
Окиняйла искинран.
Макчира, Өлөксөй хотарам
хаютта,
Мут-тэмэр амаргич дачаддап.
Инэни долбун, удю асмирап,
Макчирав тинни асалгаттан,
Чарка яслан удю иттэн.
«Яла эмрэл, яв гэлнэрэл?» —
Демкучанды бокурам.
Хатаралрив ангарап.
Бадикар нян-да хогнаснап.
Анґактакут тунґан хамат
Ясагат хөрдэлэн ампар бичэ.
— Бугандя аич этучэ,
Як-та эчэ хунгир хила —
Абага ампару анган, өрэлдэн.
Ампар долан иттэкэт
Хоякетту эбду бичэ.
Дяпкам хумэв, хэрукэлбу
Нолимаду нэкэттэп.
Хэлинґчиникэн, хинмамакан
Анґаклавур мэринэп.

IV

Дюгани дөмгэлэ мэринни,
Дюгаядякла бэй чакун,
Иргэчэн кунтэкэн
Өсэмикэн дырэлнэн,
Кинган, тэрэг төр тиктан
Туртэн окан чапчипча.
Куличанду, иргатту
Оран-такан киранни
Аран-аран хуссаттан.
Чакучав бэю бэкэччон
Танникасал мудаkra,
Энээлбу дукундула
Ивникэсэл некэлрэ
Эгден чакабак очалан
Ирбэт бини кумтэбдэнгон,
Ангамта тэгэлгэн одангон,
Энээлбу, хамасалбу,
Унийрилбу, бандиталбу
Өндэвүтэн чикиннавур
Гору-гору укчэнрэ.

V

Несэгчэрбу бэйлбу
Хупкуттэвур гөнитэн
Элэкэс тугэни оддыкам
Мякли кунга биникэн
Хупкучэклэ холкуттэп.
Өмэн аннани елтэнчэлэн
Дукукакам бөридюор
Якутскайла мину тин.
Киран төрдук эвен эмчэ»,
«Төрэли-гэ эвендич»,
«Эвэдич икэв икэли»

Гөникэсэл тэрингич
Бэйчэчэкэр эрэлрэ.
Өмэн кунга минтэки
Дагамриди дороматтан,
Эвен бисэм геникэн
Нали бөттэн ноҗан.
Эвэди икэ инэнтэн
Хаман няян, хэденэку
Эрэгэркэн улдалран.
Инэнь төрлэ таракам
Кусин унэт нэнэддин,
Төгэми муту военной
Хупкучэктун ивритэн:
Өмнэкэн мурань есчимэчэк
Апкиту мурань тусанчивкан
Очалан арай мин мурму
Нисулниди тикчэлэн
Тилтас нэнрэн бөдэлу.
Хугра мину учектук.
Бутэнникэн инэнтэн
Икэчэрби икэгрэрэм
Өмнэкэн өмэн нючамкар
Асимридды асатканюн
Эведыч миннюн укчэнмэттэ,
Хупкучэку мудаκριди,
Ленинград городла
Хупкуттэку ипкэттэ,
Тунгам анганив таттиди,
Эвэсэнгэлби дюлдэдутэн
Бинив отли гөн тарал.

VI

Комсомолалкан бэйлбу
Бандиталбу таванду
Илэ-тала тикэттэ,
Мину-дэмэр Томка хотлин

Хөллэттэку аничал.
Өймөкэнгу дэрэсэглин
Эвэн энгэе униймгэн
Бивэчэччэ Карамзин.
Тарав инич хэпкэлрэ,
Гөникэсэл илам бэю —
Мину, некав, нючу — тин.
Алдан окатан кирасаглин,
Хэмечэн гэрбэ негамгалкан
Буюосэмгэл удлитан
Мяндук хулэк долбанив
Өймөкөн эвэски кирандулан
Иссап аран оматникан.
Этикэндук командират
Карамзин дюгулин чукамин,
Этикэн хариван бэкэччон
Эптэвкэнни нонгандукун.
— Буюн бисив некригчин
Яду бэю хөлутэс
Эду төрду биникэн
Биргэв оча, яча-гу? —
Этикэчэкэн улгимрэн.
Таду бичэ командират
Улгиминди барагран,
Этикэн иррэчин тэгэлгэнду
Хинмавкаттан бимсивэн.
— Бугдук буюм хөлутникэн
Иргэччэттэм хурэлби
Хөнтэв бинив эсэм гэлэр,
Тэгэлгэнди тэгэчимсэм, —
Гөнни таду этикэн. —
Эрэк төр энгэен эти манур,
Як биси бэкэчэн бивэттэн.
Төгэми Карамзин этикэн
Энгэен ангантан хоялбун.

...Хөтэ орар чакай ойлин
 Чулра эгдэн тэнмэку,
 Карамзиндула истала
 Илан нулгэ эмэптэн.
 Инэнингэт дулаканни
 Элэкэскэн көлтэрчэ.
 Хисэлэдэр хялта тикрэн,
 Энгэенгэт агарлин
 Тусуканап дюткитан,
 Тэгэрэптук орантан
 Өсэмикэн хингэлнэн.
 Тиминни бадикар Карамзин эмрэн.
 Тивсэнни, дуламан хо бичэ.
 Хагдапки одай некэдды.
 Ириди ирэв-тарав укчэнрэн,
 Аваски хөрривут улгимрэн.
 Командир-да барагникан
 Нонман аич муиттэн
 Хөнтэкитэн гякиван.
 Карамзин дюткин хөррикэм
 Тунган нолимач бэйл эмрэ,
 Кумагикакам ичукэттэ.
 Тадутта бэйлбу чакридюор
 Бэгэнти төрэлрэн:
 Хундулэ үмэн бэй бисни,
 Ангамта тэгэлгэм очинду
 Хоитти, кэнелив очимга.
 Нонман мут нгалдувур гадавур
 Гөндэвур эрирэп хуну мут.
 Карамзин этикэн эриврэн,
 Хэлкэнэп гөникэн оламкан.
 Карамзин ясалан мэннилрэн,
 Негчэне ясалан тогалбун,
 Бэйлбу төмтэс көеттэн:

— Эрэк яв очалав
Ядавур некэсчис.
Эливун бисэкэн
Этэм-кэ нэнгэддэ —
Гөнивэн энкэн авдатта
Дукумур тагридюр
Явчак дюдун хинисна.
Ноннюнни өмэтту этигдэн
Өмэм бэю ангачукан.
Деданнан бэкэччон,
Орарбан теридюр
Хунгиван һөрурэп
Тэгэлэ городла.
Якутской хотлан иссидюр
Илам инэнгив инденэл.
Дыгэтэн инэни одыкан
Тэнкэ улдан, нолима игэн
Окаткачин эенни,
Ач мудна хунмэлкэн
Нолима хумбэлрэн,
Нолимачакар ойлатан
Хэпкэпчэ бэйчэкэр
Некичэнгчин чэнгэлрэ.
Үи-дэ, як-та эмдэнггэн
Эмнин унур эриврэм,
Бэгму мину Янала
Мучувкани хогнадаку.

VIII

Хилэннэклэ буглаи
Или-тали бивэтникэн,
Магизинду униймнгэ
Көстэнкин этикэнду
Нуначамга одыди
Иссам тала дукамгач.

Өмэм анганив хогнарап өмэтту,
Этикэн Янала
эмоттэн-хөррэттэн.
Нэлкэни одни,
Төр упэ ханиснан,
Нелтэнкэ инэгни
Небарган, нонам он.
Нөсэгчэр нэлкэни
Хэбденнэн дегила,
Нонап хери нечэгчин
Гэгинмэттэ мэннюмур.
Абдув дяватти бэй ягдим, —
Ханиваттам гякитагач.
Он-да ач элэктэ,
Хоннин-да одимдас.
Өмнэкэн бадикар тэгриди
Көстэнкин этикэн аччадун
«Илан бөдэл» гэрбэ мурман
Хэлкэниди тусурам.
Магначимгав бактаи
Төнгэр ясан хэрдэлэн
Ач итлэ Василий этикэн
Өрингчиддин өмэккэн.
Иссаку этикэн бадири коладдан:
— Илэ, як бадидин эмэнри,
Аваски хөрдэй мулганри?
— Небати Марияв гөникэн
Мину хи иненрис хояра.
Би нонман хадагу горалран,
Ангани гаддакун хулэк он.
Гөчэвус дегчими, декриди
Хиндук би мэргэм гэлэттэй,
Тадук хину кэлмэттэй
Эмэчэнрэм хиндулэ.
Адыкунь чаив коласнидиор
Хятак гэрбэ төрлэ мут

Дерэникэн тусурап.
Исамнин-тит угуньсукан,
Ирэм-нерэм төлэски,
Иртэки-тартаки булнирэм,
Асаткан эмривэн этурэм.
Төнгэргич хайтав инникэн,
Некану хунадян небарган
Дюткии нингутань дагамран:
— Униймгэ бэгэн,
Бэгэмдуми илгаманри?
— Эгүттэм-кэсэм би, Мая,
Итчэ бими инэгчэ бимчу!
Өтэрэптук хамалкаттил
Укчэнмэттэп хоч бадич.
Тэринтэкин мэргэмур
Өмэтту онनावур этлэкэнти
Төрэсмэттэ муту эрир:
Дю-да долан этикэн
Мария эннюнни налдучадда,
Нөсэгчэр дюлутэн очидда,
Төрэмур хопкаман гөндэвур
Муттэки мусэмэнь көөттэ.
Бадикар мучурап амаски.
Мэргэму өрусэч хусканран,
Асаткану хиняни дюлдэлэв
Төнгэр мөлэн ичуримдэс.
Көстэнкин этикэн Янадук
Эмриди дюлаи тэгэттэн,
Тимина «Иргэчэн окатлан
Мөнтэлсэ одакан гадаи
Тэбэку, дебгэлрэв исуннас
Гөникэн кэлмэттэн этикэн.
«Эннэву» гөинэву удю ачча,
«Ингэ»-нюн гөниди хисэчин
Мария госиклай дукалрам:
«Эгдем гэлэм гали миндук,

Аявриву Мария,
«Иргэчэн» упэлэ би хөррэм,
Аявмус хөрурэм мэннүомн,
Мэннги эмэнэм хиндулэ,
Хамуданни бидэн гөмн
Нэкэргэй эмэнэм этнхэндү.
Тагнн дукуму, гали нэкэру,
Гэлэри делакас Нюкучан».

IX

Илам инэнгив нэнридюр
Иссап «Иргэчэн» упэлэ.
Битлэгчими кунтэкэнде
Дыргэденрэн икэч, хэдеч.
Хисэчин хялтаду няма бэй
Долба окан хэденрэн.
Асаткар нисатан нечэнюн
Хамуридюр дерэлнэ,
Ханича ситан хэденэклэ
Өсэмикэн отаримдас.
«Ирун орман чакча
«Иргэчэнгу» дыргэлрэн,
Ангамталбу анган
Ай буг амандян,
Икэли, икэли, инэнгину,
Хэденнилэрэ, нергэлрэ
Инэнгинур дюлдэвэн» —
Икэн Мангая хуркэчэн.
Дюгадяк бэин хуклэсэнэн,
Төрэнгу тивнэн, иг манун.
Ангамта инэнги херидун
Совет бэгэнни аю тэгэлгэм
Айтаки бисивут кадатти
Хулапчал гөникэн укчэнрэн

Чакучалтаки бэйлтэки.
Таракам Савва хиралран,
Ноңантакин наргалран:
— Хичэкэн яв хояв харигчин
Нинчэми төнгэлдэй некэнри,
Чакабак додукун гякитам
Өлэкэч ядаи төрэнри,
Адиттан мэтулу хи хами.
Эгдетмэр бэгэндук би бисэм,
Дыгэнмер бэй правван
Мэндулэй дяваттам өмэккэн
Совет били, як били
Еннгэдукэс нокукандим.
— Дюлэп-тэ удьасан хавран,
Текэр-дэ удюсан мут харап.
Көстэнкин этикэн хогдилбан
Чакридюр бэйлбу чимчадяс.
Хи бими нанмили, яли-да
Коммунист гэрбэдин
мэни хи дасутли!
Барагран тикулча совет бэйнгэн.
Хисэчин комсомол бэгэнни
Явчинан хуркэрнюн өмэтту
Таракам Маңая укчэнрэн
Савва-да, Көстэнкин этикэн
Бэйлбу мэндулэвур чакадда,
Бэйтэн бэй мэргэмэн итикир
Ноңартан дяючинь хоитта,
Өтэрэп тэгэлгэм эмумсэ
Гөникэн укчэнрэн муттэки.
Явчадил орарбур илбэрэп,
Дютандук ханинга хэбгэнни.
Иссакат Савва нян-дакан хиралча,
Маңаяв иттиди хиралран:
— Болдю оритан, таттиду
Нгиду аю одаи

Хупкучэклэ хөрэмсэнри,
Эсэкэс-тэ хупкуттэ хичэкэн
«Иргэчэн» мөдөн этэн гирра.
Тинэп умга, хиндук мудан,
Эди хопчар минтэки.
Нэгимэчэк очалан дюгадяк бэингэн
Хикутич хингдэлэрэн, набуттан.

Х

Хөрэнти очалан «Иргэчэн» кунтэкэн
Дыргэлэмнин эмэптин.
Көстэнкин этикэн иссаку
Саввадук тяручам улгимин.
Бадикар этикэн набуттан.
Туматтук Усуман тэгэттэн,
Пэктэрэвун деданнан улгимин.
Дедан адыкун бисэкэн этикэн
Дербу мурам ясунриди
Янадук эмуннэй укчэйрэн.
Би-дэмэр хөнтэв-нюн демкаттам,
Хогнандук тивнэдэй мулгарам.
Индели гөнчэлэн тадукат
«Хятакла» дердэкэч тусурам.
Хунадингу небарган ипталнан,
Улгимингэ, төрэнгэ макасчин.
«Ями эрэк набанри» гөнэку
«хайтадук» гөникэн барагран
Тиминни хогнандула хөрэлдэрэм,
— Эмэ бэй асатканюн хогнали,—
Иркангар Мария акнилни.
Би өттэм хайтав,
Хунадингу чакамна.
Дер хуркэн хаматла илгамра,
Мут элгэт тачин-та горалран.
Хунадинчул тэгэснэп.

Аяврив гячаму
Хатлаву тэгэттэн,
Ями-вуч дылчами нункуттэн,
Тарбач-та ичиснэн минтэки:
— Госиккай асулгуча,
Ганнан-да урэчин гөникэн
Бэйтэн-нюн укчэнрэн.
Адит-ку, нив тарак гасчирри?
— Таррочин тэлэнгу
Элэкэс долдарам,
Эми тэдэр бэйдукун
Бакалдами улгимили.
Тэрингич хиндэнэп, хогналран.
Чаив колан очалан акнилни
Мэдчэгчин муттэки көөттэ
«Дылу энсэн» гөникэн асаткан
Дюткии геркасан энтукун.
— Тинив хи хайтаду хогнансий
Гөндэни адиттан бакрилас истала:
Тивнэдэн тараклан төрэнти.
Минги тэдь бисэкэн
Өмэтту олдадип,
Хинги тэдь бисэкэн
Мэргэми бакжанри хариди.

ХІ

Мөнтэлсэнгэт укал эмрэн
Нулгэвэттил бэйлдулэ
Деплэнгэтэн дюгутникэн
Ингатагутан тавинникан
Тэринтэкин бивэттэм.
Инэниги инэнидин
Хунгэкэнчин дэгэлрэн,
Бяганкаму бябкандин
Эникэн хавра чумалран.

Өмэккэн ньэкэпрэм төртэнни,
Бэлэмгэ бэйгу Усуман бэриптэн,
Туматла хөрдэгэн горалран,
Асинган эсни хар эмэнкэ одаггон.
Өмнэкэн Көстэнкин этикэн
Хэлигчинь минтэки төрэлрэн:
— Тимина бадикар
Буркайбыт төрэнгэн
Хөрэннэй иткули текэттэ
Тунгакли долбани одыди
Мучудир амаски дюлавур.
Эмрэкэт алатчир
Казачье биллэктук
Эмчэ бэй бэкэчэн.
Буркайбыт буюосси бэйлду
Дедану бөридюор
Мучурап амаски һөч тургунь
Укалкан хатарси оддикам
Билэк тоган дэрбунгэкэн
Или-тали ичулрэн,
Билэк мудан нимэрлэн
Баликач этикэн бисилэн
Ирап дагрит, эркурэп.
Баликач этикэн
Муту бэйл алачидда
Гөникэчэкэн тэлэнгрэн,
Көстэнкин этикэн
Тарав-та долдамнин
Хамангатап Усуман
Бисивэн аччаван улгимин.

ХII

Дагрит эду бисиндюор
Хэтчэлду оларду
Нэнэдин елтэнэп

Дерли часли дюлавур
Укал ессап магривкань.
Дюкня дялти навутта,
Хуклэсэн гэрбэвэн омгачал.
Көстэнкин этикэн таралдук
— Як одас, яв эрэк мэргэчис?
Гөникэн улгимин.
— Напкас дон милтэрэ
Бэйлди тидюттан,
Хи нэндэс гөникэн
Тяручал биситэн.

ХІІІ

Долбарап хатарси
Билэку кэмнуттэн,
Хяпкаран тогални
Хутапкиттан ялбангач.
Напкала иссакат
Өмэн бэй арчанни.
Дю долан ивкэнни
Көстэнкин этикэм, мину-дэ
Мин бэгму гэрбэвэн халридюор
Деданнон теридюор
Этикэм дю долан хинясна.
Өмэн нюоч миндук нян
Хов хояв улгимин,
Баликач бисэнри,
Онгати хэрдэлэн
Як бисив эти хар, иттэ-дэ
Гөникэн хоч нэгин.
Хавчуму аччаван мэддыди
Дюлаву амаски илбэснэн.
Макрийи ходукун
Дюлайи эсэм-дэ хөрэмсэ
Магначимга этикэн

Дючандун ангаттам.
Хисэчин очалан этикэн
Бэйлбу тагдавур хоя бэй
Дөмгэлэ төттэнгон
Эмэннэтэн инэни одыван
Минтэки укчэнрэн.
Долбани елтэпки нэнрилэн
Төртэндук нолима кабалнан,
Хоя бэй төрэнни
Хонгачан эннирин урэчин.
«Ни гэрбэс?» гөндулэ
«Би Савва бисэм»,
«Би Усуман бисэм»
Гөникэн барагра,
Тадук-та хөнтэлбу
Дермякли бэйлбу
Хэпкэнчэл.
Илан инэнгив чөптэрэ
Хуланял бэйлбу чаканра.
Өрэл нюч чакабак очалан
Нонопач төрэлрэн:
Чакучал эвэсэл, некал-да
Ху муттук эдилрэ асанра.
Советскай тэгэлгэн дюлэски
Аю онду муту эр кэлмэттэн.
Ай бини хотарман хоиттив
Төртэндук тэсникэн бивэттэл.
Тарав ху мэнкэсэл тавлилра,
Бинивур нунэндэн отлилра.
Дер дюла кадавчал бэйчэкэр
Тигэми өсэми тилбанра,
Мэргэттил хонгаддыл-да хоял.
Адивъят инэнгив бисидюр
Дермердук хулэку бэйлбу
Нолиматанду тэгэсэмкэн.
Этап гулнэн,

Тэгэн төрлэ чэлэнни.
Ургэ нолима
Чакайли нингэн,
Кисалнан.

XIV

Хэпкэмчэл хөрдэнгэтэн
Дер долбани елтэнни
Би хөррэм Янала.
Иссиди бэгнэйи гэлэттэм
Өмэккэн хогнага туркуттэм,
Бивэттит төрэнгэт дэмнэн хо,
Эвэсэл эмнэли дэччоттэ
Гоникэн алтаттам бэгэрдук
Павел гэрбэ хараку
Бэгнэку минду бөр.
Тарнюн мут хөрэснэп.
Иссидюр өмэтту хогнарап.
Өмнэкэн биддэкэт
Советту бэйлбу хинмалра.
Совет дилдун мину илур.
Нэлкэни очалан
Гургэйи дюгулин
Укчэндэку эрир мину.
Исполком дюндялан
Чакабак нэнэлдэн.
Би хояв укчэнрэм,
Омачак бисивэн тэлэнрэм,
Деплэнгэт бөдэтэн гэлэттэм.
Ады-да бэй илникан
Гэлэттив бөдэтэн ипкэттэ.
Нэрилкэн инэнгэ ичэвут
Декникан, өрникэн хокагчир.
Няма нолима дован деплэв
Төр дулакандулан тикукэннэл од.

Буглай эмрэку
Бэйчэчэкэр эйлинрэ
Дебгэлрэ эмдэнэн
Нулгэдэвур киматта.
Энээл орматан ганикан
Хилагав бэйлбу нулгурэп.
Тугэнилкэм дюганив
Аич чилдар таду төрду.
Нян-да нэлкэ одикам
Хогнадаги укчэнрэм.
Гургэвчичэв аич тагра,
Ленинград городла
Хупкуттэку дукум бөр.
Адияли долбанили
Мома гэрбэ төрлэ һөррэм.
Индибиринде упэнде
Иманралкан мэлин нэнрэп,
Табан кунтэк кингандулан
Нечэчэкэн хедэнэн
Иссам аран тала би.
Тиминнилан долбараку
Якутскайла хөрдэнгэтэн
Мякли долбани елтэнчэ.
Хуптуча бэй яндим-иси
Буглай мучунна одам эду.

ДӨДЭКЭН

Эгдъэн окат хөлидун,
Дэмнэ кунтэк кингандун
Дөдэкэн гэрбэ хутньюми
Хагдандыддин мунрукан.
Эрэк хутэн таил бисин.
Окат хатлин хятакагли
Инэнтэкэн манриваттин,
Или-тали хөникрин.
Өмэн болар бадикару
Дөдэкэчэн энинни
Мөлэссиди эмриди
Хуттэкийи эчин гөнчэ:
— Хулингчаму Дөдэкэн,
Бэйл хомча удютан
Мөлэсникэн би иттэм,
Асимриди мучурам.
Горли төрли эди бис,
Хиткилийи, далили
Дюйи хатлин эвили
— Инэ, инэ, энинэ,
Этэм хөррэ бугаски,
Дючамиккан далилин
Гирагкаччим, эвидим.
Дюди бинэ олбалриди,
Яв-да некнэ хондилриди,
Дөдэкэчэн дюдукийи
Пөлпэркинни төлэски.
Дөдэкэн төллэ нерэкэн
Оран нанран урэмэкэн.
Небагакан иманра

Кунтэк ойлан гиркутчэ.
Тыкэмэту иманрав
Ичин-тачин уюкаттан,
Такан ойлан ойчириди,
Онятлайи коеттэн.
Идук-тадук
Имкатникан нодивран,
Гирагками эевникэн
Өсэмикэн икэлрэн:
— Няри хуркэн Дөдэкэчэн
Хаптул кунга би бисэм:
Илан дяра төнмэю
Ни-вул онкан дёнгидин.
Дөдэ-дөдэ Дөдэкэчэн
Холакчакан мангриснан.
Дөдэнгэкэн бөдэлчэндн
Экичэкэн хумруснэн.
Дөдэкэчэн тачин игэрэн,
Дюдукийи горалран.
Бадир энъми нугчитлаван
Авугчинди омгаяттан.
Окат хатлин, эмкэсэгли
Иртэки-тартаки тусанкаттан,
Иненникэн мусэмникэн
Уди ойлин дюптэникэн
Икэчэми икэрэн:
— Дөдэкэчэн бөдэлчэму
Игкаттанан аикетту!
Гирагкаму хумбэлэнни
Ичувэнни нодакетту!
Эгден мэгдин хээлин
Дөдэкэчэн мангриснан.
Өмнэкэн Дөдэкэн иттэкэн
Дюлдэлэн як-ут-та жангалран.
Дөдэкэн тадук мяниди
Энтукун тала далбулран,

Яван аич уталдайи
Иргич-таргич имкаттан.
Энитмэр дюдукый нериди
Эрэли мэриттэн хиткидук
Хутэтмэр Дөдэкэн удчаман
Тадукат окатла асамран.
Уддакан Дөдэкэн удчанни
Эеки, холаки дэсчичэ.
Адытал гирагкам ориди
Төргэннэ иссиди хэденъчэ.
Бадикар энидмэр гөндэнгэн
Дөдэкэн омгача,
Өсэми бэй удян өйдэлин
Эникэн авдатта тусанча.
Тарбач-тамар ойчича
Мудэкэн хээлэн Дөдэкэн,
Нэндэнги хотарми өйдэлин
Ач муддач эйду дюптэчэ.
Энидмэр мунрукан нэлэлчэ,
Өсэми калрамнин манрича:
Хутэтмэр дюлдэлэн өмнэкэн
Наг хатлан тэгэттин ичучэ.
Аюка аймакань тэгриди
Наг долан идэйи мокичча.
Энидмэр нэлэлчэй ходукун
Дөдэкэм кунилран:
— Эрэк хи ясчинри,
Аринга!
Текэт-тэ эмни хи
Миндулэ.
Көкэдэй ягайи тала хи
Идэйи некэнри наг долан!
Тараптук Дөдэкэн
Долдалан оча гөн.
Удь бисив бэкэччэн
Тагалча гөвэттэ.

ДОЛАН ХОРЧИН

Нелтэнкэ	3
* Хери нечэ	4
Оралчимна як гэрбэн?	5
* Набуми эрэгэр	6
* Бави инэгду	7
Төр ойдун аймулдань бигэлрэ	8
Унта	9
* Хиррис тоган дурривэн	11
Балданга биракчан	12
Охотскай намандян	13
Урэкчэр	14
Борили минду хи, нэлкэни!	15
Төгсэл	16
Индигир упэву	17
Асатканди	18
Игачан	19
* Бэйтэн бэй мяванни	21
* Өгили дэгси дэги	22
Мэрлэнкэ	23
Хаман икэнгэн	27
Нунмин оган	28
Нюку тэлэнгэн	29
Дөдэкэн	49